

28 Σεπτεμβρίου 2026

ΑΝΑΦΟΡΑ

ΠΡΟΣ: *Την Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού
Τον Υπουργό Υγείας*

Θέμα: «Ανάγκη θεσμικής οριοθέτησης και αναγνώρισης της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς (ΑΒΑ) και ενίσχυσης της πρόσβασης των ατόμων με αυτισμό σε επιστημονικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις»

Ο Ανεξάρτητος Βουλευτής Β'2 Δυτικού Τομέα Αθηνών, Γεώργιος Μανούσος, καταθέτει ως **Αναφορά** προς την αρμόδια Υπουργό το Υπόμνημα που αφορά την **Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (Applied Behavior Analysis – ΑΒΑ)** και την ανάγκη δημιουργίας σαφούς θεσμικού πλαισίου για την παροχή σχετικών υπηρεσιών στην Ελλάδα.

Όπως επισημαίνεται στο Υπόμνημα, η Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς αποτελεί επιστημονικό πλαίσιο που βασίζεται στη συστηματική αξιολόγηση, στην εξατομίκευση των στόχων, στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων και στη συνεχή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων. Οι παρεμβάσεις μπορούν να αφορούν, μεταξύ άλλων, την επικοινωνία, τη γλώσσα, τις κοινωνικές δεξιότητες, την αυτοεξυπηρέτηση, τη μάθηση, την αυτονομία και τη λειτουργική συμμετοχή του ατόμου στο σχολείο, στην οικογένεια και στην κοινότητα.

Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στη χρήση παρεμβάσεων που βασίζονται στις αρχές της ΑΒΑ για την υποστήριξη παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος, καθώς και στην ανάγκη οι παρεμβάσεις αυτές να είναι εξατομικευμένες, συστηματικές και να αξιολογούνται με αντικειμενικά δεδομένα.

Παράλληλα, το Υπόμνημα επισημαίνει ότι, παρά την παροχή υπηρεσιών και προγραμμάτων που βασίζονται στις αρχές της ΑΒΑ στην Ελλάδα, υπάρχει ανάγκη για σαφέστερη θεσμική οριοθέτηση της συγκεκριμένης επιστημονικής πρακτικής, των επαγγελματικών ρόλων και των απαιτούμενων προσόντων όσων σχεδιάζουν, εποπτεύουν και υλοποιούν σχετικά προγράμματα.

Το ζήτημα αποκτά ιδιαίτερη σημασία για τις οικογένειες ατόμων με αυτισμό, καθώς η πρόσβαση σε κατάλληλες και επιστημονικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις δεν θα πρέπει να εξαρτάται αποκλειστικά από την οικονομική δυνατότητα κάθε οικογένειας.

Στο πλαίσιο αυτό, το Υπόμνημα θέτει συγκεκριμένες προτάσεις, μεταξύ των οποίων:

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

- η θεσμική αναγνώριση της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς (ABA) ως επιστημονικού πεδίου και πλαισίου παροχής υπηρεσιών,
- ο καθορισμός σαφών ακαδημαϊκών και επαγγελματικών προσόντων, καθώς και κανόνων εκπαίδευσης και εποπτείας των επαγγελματιών,
- η δημιουργία ξεχωριστών Κωδικών Αριθμών Δραστηριότητας (ΚΑΔ) για τους επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες ABA,
- η διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών,
- η σαφής ένταξη και αναγνώριση των υπηρεσιών ABA στο πλαίσιο των παρεμβάσεων για τον αυτισμό,
- η επανεξέταση του πλαισίου αποζημίωσης των σχετικών υπηρεσιών,
- η ενίσχυση της διεπιστημονικής συνεργασίας,
- και η δημιουργία πλαισίου προστασίας των ατόμων και των οικογενειών που λαμβάνουν τις συγκεκριμένες υπηρεσίες.

Ιδιαίτερη σημασία έχει, επίσης, η πρόταση για θεσμοθετημένο πλαίσιο εκπαίδευσης και συνεχιζόμενης επιμόρφωσης των ειδικοτήτων που εργάζονται στα Ειδικά Σχολεία στις βασικές αρχές και πρακτικές της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς, με στόχο την ενιαία και επιστημονικά τεκμηριωμένη υποστήριξη των μαθητών.

Κατόπιν των ανωτέρω, παρακαλείται η αρμόδια Υπουργός να εξετάσει τα αναφερόμενα στο Υπόμνημα και να ενημερώσει τη Βουλή:

1. Εάν προτίθεται το Υπουργείο να προχωρήσει στη δημιουργία σαφούς θεσμικού πλαισίου για την Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (ABA) στην Ελλάδα.
2. Εάν προτίθεται να καθορίσει συγκεκριμένα ακαδημαϊκά και επαγγελματικά προσόντα, επίπεδα εκπαίδευσης, εποπτείας και αρμοδιοτήτων για τους επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες ABA.
3. Εάν εξετάζεται η δημιουργία ξεχωριστών ΚΑΔ για τους επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς.
4. Εάν προτίθεται να επανεξετάσει το υφιστάμενο πλαίσιο αποζημίωσης των σχετικών υπηρεσιών, ώστε η πρόσβαση των ατόμων με αυτισμό σε κατάλληλες παρεμβάσεις να μην εξαρτάται αποκλειστικά από την οικονομική δυνατότητα των οικογενειών.
5. Με ποιον τρόπο διασφαλίζεται η ποιότητα, η επιστημονική τεκμηρίωση και η εποπτεία των παρεχόμενων υπηρεσιών ABA.
6. Εάν προτίθεται να ενισχύσει το πλαίσιο διεπιστημονικής συνεργασίας μεταξύ αναλυτών συμπεριφοράς, εκπαιδευτικών, ψυχολόγων, λογοθεραπευτών, εργοθεραπευτών, ιατρών και λοιπών επαγγελματιών που συμμετέχουν στην υποστήριξη ατόμων με αυτισμό.
7. Εάν εξετάζεται η θεσμοθέτηση συστηματικής εκπαίδευσης και συνεχιζόμενης επιμόρφωσης του προσωπικού των Ειδικών Σχολείων στις βασικές αρχές και πρακτικές της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς.
8. Ποια μέτρα προτίθεται να λάβει η Πολιτεία για την προστασία των ατόμων με αυτισμό και των οικογενειών τους, ώστε οι σχετικές υπηρεσίες να παρέχονται από κατάλληλα εκπαιδευμένους και εποπτευόμενους επαγγελματίες, με σεβασμό στα δικαιώματα, την αξιοπρέπεια, την αυτονομία και τις εξατομικευμένες ανάγκες κάθε ατόμου.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ο Ανεξάρτητος Βουλευτής Γεώργιος Μανούσος καταθέτει το σχετικό Υπόμνημα ως Αναφορά στη Βουλή των Ελλήνων, ζητώντας από την αρμόδια Υπουργό επίσημη και συγκεκριμένη ενημέρωση επί των ζητημάτων που τίθενται και των προτάσεων που περιλαμβάνονται σε αυτό.

Ο Βουλευτής

Μανούσος Γεώργιος
Β'2 Δυτικού Τομέα Αθηνών

Τι είναι η Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (ΑΒΑ)

Η **Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς (Applied Behavior Analysis – ΑΒΑ)** είναι επιστημονικός κλάδος που εφαρμόζει τις αρχές της επιστήμης της συμπεριφοράς με σκοπό την κατανόηση και τη συστηματική βελτίωση συμπεριφορών που έχουν **ουσιαστική σημασία** για την καθημερινή ζωή του ατόμου (**socially significant behaviors**). Η ΑΒΑ βασίζεται στη συστηματική αξιολόγηση, στη διαμόρφωση εξατομικευμένων στόχων, στη συλλογή και ανάλυση δεδομένων και στη συνεχή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της παρέμβασης.

Η ΑΒΑ δεν αποτελεί μία συγκεκριμένη «μέθοδο» ή ένα ενιαίο θεραπευτικό πρωτόκολλο. Αποτελεί ένα **επιστημονικό πλαίσιο** μέσα στο οποίο μπορούν να χρησιμοποιηθούν διαφορετικές τεχνικές διδασκαλίας και παρέμβασης, ανάλογα με τις ανάγκες του κάθε ατόμου.

Οι παρεμβάσεις μπορούν να στοχεύουν, μεταξύ άλλων, στην **ανάπτυξη** της επικοινωνίας, της γλώσσας, των κοινωνικών δεξιοτήτων, των δεξιοτήτων αυτοεξυπηρέτησης και καθημερινής ζωής, της μάθησης και της λειτουργικής συμμετοχής στο σχολείο, στην οικογένεια και στην κοινότητα. Παράλληλα, η ΑΒΑ μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την αξιολόγηση και αντιμετώπιση **συμπεριφορών** που περιορίζουν την εκπαίδευση, την επικοινωνία, την αυτονομία ή την ασφάλεια του ατόμου.

Κεντρικό στοιχείο της ΑΒΑ είναι η **εξατομίκευση**: οι στόχοι δεν καθορίζονται αποκλειστικά από τη διάγνωση, αλλά από τις πραγματικές ανάγκες, τις δεξιότητες, τις προτεραιότητες και το περιβάλλον ζωής του κάθε ατόμου.

Στο πεδίο της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς υπάρχουν **διακριτά επίπεδα εκπαίδευσης, επαγγελματικού ρόλου και εποπτείας**. Σε διεθνές επίπεδο, η επαγγελματική πιστοποίηση παρέχεται από εξειδικευμένους φορείς πιστοποίησης, όπως τα **Behavior Analyst Certification Board (BACB)**, **Qualified Applied Behavior Analysis Credentialing Board (QABA)**, **(International Behavior Analysis**

Organization) IBAO μέσω καθορισμένων εκπαιδευτικών και επαγγελματικών προϋποθέσεων. Η διαφοροποίηση των επιπέδων εκπαίδευσης και εποπτείας αποσκοπεί στη **διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών** και στην προστασία των ατόμων που λαμβάνουν παρεμβάσεις

ABA και Αυτισμός

Η Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς έχει χρησιμοποιηθεί εκτεταμένα στην υποστήριξη παιδιών με Διαταραχή Αυτιστικού Φάσματος (ΔΑΦ), **ιδιαίτερα μέσα από πρώιμες και εντατικές συμπεριφορικές παρεμβάσεις**. Οι παρεμβάσεις που βασίζονται στις αρχές της ABA μπορούν να στοχεύουν στην ανάπτυξη της επικοινωνίας, της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, των δεξιοτήτων καθημερινής ζωής, της προσαρμοστικής συμπεριφοράς, της μάθησης και της αυτονομίας.

Η αποτελεσματικότητα των ABA-based παρεμβάσεων έχει εξεταστεί σε πολυάριθμες συστηματικές ανασκοπήσεις και μετα-ανάλυσεις. Ενδεικτικά, μετα-ανάλυση ατομικών δεδομένων από 10 μελέτες και 491 παιδιά έδειξε ότι, σε σύγκριση με τη συνήθη ή εκλεκτική θεραπευτική αντιμετώπιση, **οι πρώιμες εντατικές παρεμβάσεις** βασισμένες στην ABA συνδέθηκαν, μετά από δύο έτη, με μέση βελτίωση περίπου 7 μονάδων στην προσαρμοστική συμπεριφορά και περίπου 14 μονάδων στη γνωστική επίδοση (IQ) (Rodgers et al., 2020).

Πιο πρόσφατη μετα-ανάλυση του 2025, η οποία συμπεριέλαβε 25 μελέτες, βρήκε **στατιστικά σημαντικές βελτιώσεις** σε τομείς όπως η προσαρμοστική συμπεριφορά, οι δεξιότητες καθημερινής ζωής, η γλώσσα και η κοινή προσοχή (Han et al., 2025).

Παράλληλα, νέα μετα-ανάλυση ατομικών δεδομένων που δημοσιεύθηκε το 2026 και εξέτασε 17 μελέτες πρώιμης εντατικής συμπεριφορικής παρέμβασης σε παιδιά ηλικίας 2–6 ετών ανέφερε **σημαντικές επιδράσεις στην προσαρμοστική συμπεριφορά, τη γνωστική λειτουργία και τη σοβαρότητα των συμπτωμάτων** του αυτισμού (Eldevik et al., 2026).

Επομένως, η επιστημονική βιβλιογραφία υποστηρίζει ότι παρεμβάσεις βασισμένες στις αρχές της ABA μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην ανάπτυξη λειτουργικών και

αναπτυξιακών δεξιοτήτων ατόμων με αυτισμό, ιδίως όταν είναι **εξατομικευμένες, συστηματικές και αξιολογούνται με αντικειμενικά δεδομένα**. Ταυτόχρονα, η σύγχρονη επιστημονική βιβλιογραφία αναγνωρίζει την ανάγκη για περαιτέρω υψηλής ποιότητας έρευνα, μεγαλύτερες μελέτες και μακροχρόνια παρακολούθηση των αποτελεσμάτων.

Στα παιδιά με αυτισμό, η παρέμβαση μπορεί να στοχεύει στην ανάπτυξη δεξιοτήτων επικοινωνίας και γλώσσας, κοινωνικής αλληλεπίδρασης, παιχνιδιού, αυτονομίας, μάθησης και καθημερινής λειτουργικότητας. Σε μεγαλύτερες ηλικίες μπορεί να επικεντρώνεται σε δεξιότητες που είναι απαραίτητες για την αποτελεσματικότερη λειτουργία στο σπίτι, στο σχολείο, στην κοινότητα και αργότερα στην επαγγελματική ζωή.

Είναι σημαντικό να διευκρινιστεί ότι **η ABA δεν «θεραπεύει» τον αυτισμό, ούτε αποσκοπεί στην αλλαγή της νευροαναπτυξιακής ταυτότητας του ατόμου**. Ο σκοπός μιας σύγχρονης εξατομικευμένης παρέμβασης είναι **η ανάπτυξη λειτουργικών δεξιοτήτων**, η ενίσχυση της επικοινωνίας και της αυτονομίας και η βελτίωση της συμμετοχής και της ποιότητας ζωής του ατόμου.

Η ABA στην Ελλάδα

Η ελληνική πολιτεία έχει ήδη αναγνωρίσει την ABA ως μία από τις συμπεριφορικές παρεμβάσεις που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο της αντιμετώπισης των διαταραχών του φάσματος του αυτισμού. Σε σχετική ενημέρωση του Υπουργείου Υγείας αναφέρεται ότι η ABA περιλαμβάνεται στις προτεινόμενες θεραπευτικές μεθόδους για τις διαταραχές του αυτιστικού φάσματος (Αρ. πρωτ.:Γ3δ/Δ/ΦΑΥ9/2017/Γ.Π.οικ.25481)

Στην Ελλάδα παρέχονται υπηρεσίες και προγράμματα που βασίζονται στις αρχές της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς, ιδιαίτερα στον χώρο της ειδικής αγωγής και της υποστήριξης ατόμων με αυτισμό.

Ωστόσο, υπάρχει ανάγκη για **σαφέστερη θεσμική οριοθέτηση** της συγκεκριμένης επιστημονικής πρακτικής, των επαγγελματικών ρόλων και των απαιτούμενων προσόντων όσων σχεδιάζουν, εποπτεύουν και υλοποιούν προγράμματα ABA.

Το υφιστάμενο σύστημα ειδικών θεραπειών του ΕΟΠΥΥ διαθέτει διαδικασίες για την αποζημίωση «θεραπειών συμπεριφοράς», ωστόσο αυτό δεν είναι αρκετό για να καλυφθούν οι ανάγκες που υπάρχουν.

Επομένως, το ζήτημα που τίθεται δεν είναι απλώς η ύπαρξη υπηρεσιών ABA στην Ελλάδα, αλλά η ανάγκη για ένα **σαφές, ποιοτικό και επιστημονικά τεκμηριωμένο πλαίσιο παροχής τους**, με καθορισμένα κριτήρια εκπαίδευσης, εποπτείας, δεοντολογίας και αξιολόγησης.

Ζητούμε:

1. **Τη θεσμική αναγνώριση της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς (ABA)** ως επιστημονικού πεδίου και πλαισίου παροχής υπηρεσιών, με σαφή προσδιορισμό του αντικειμένου και των πεδίων εφαρμογής της.
2. **Τη θέσπιση σαφούς πλαισίου για τους επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες ABA**, με καθορισμό των απαιτούμενων ακαδημαϊκών και επαγγελματικών προσόντων, της εκπαίδευσης, της εποπτείας και των αρμοδιοτήτων τους.
3. **Τη δημιουργία ξεχωριστών κωδικών αριθμών δραστηριότητας (ΚΑΔ)** για όσους παρέχουν τις υπηρεσίες ABA (Θεραπευτές ABA, Βοηθοί Αναλυτών, Αναλυτές Συμπεριφοράς).
4. **Τη διασφάλιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών**, μέσω επιστημονικά τεκμηριωμένων πρακτικών, εξατομικευμένων προγραμμάτων, συστηματικής συλλογής δεδομένων και αξιολόγησης της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων.

5. Τη σαφή ένταξη και αναγνώριση των υπηρεσιών ABA στο πλαίσιο των παρεμβάσεων για τον αυτισμό, ώστε οι οικογένειες να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες με συγκεκριμένα και διαφανή ποιοτικά κριτήρια.
6. Την επανεξέταση του πλαισίου αποζημίωσης των υπηρεσιών, ώστε η πρόσβαση σε επιστημονικά τεκμηριωμένες παρεμβάσεις να μην εξαρτάται αποκλειστικά από την οικονομική δυνατότητα της οικογένειας.
7. Την ενίσχυση της διεπιστημονικής συνεργασίας, με σαφή καθορισμό του ρόλου των αναλυτών συμπεριφοράς και της συνεργασίας τους με εκπαιδευτικούς, ψυχολόγους, λογοθεραπευτές, εργοθεραπευτές, ιατρούς και άλλους επαγγελματίες που συμμετέχουν στην υποστήριξη του ατόμου.
8. Τη δημιουργία ενός πλαισίου προστασίας των ατόμων και των οικογενειών, ώστε οι υπηρεσίες ABA να παρέχονται από κατάλληλα εκπαιδευμένους και εποπτευόμενους επαγγελματίες, με σεβασμό στα δικαιώματα, την αξιοπρέπεια, την αυτονομία και τις εξατομικευμένες ανάγκες κάθε ατόμου.
9. Τη δημιουργία θεσμοθετημένου πλαισίου εκπαίδευσης και συνεχιζόμενης επιμόρφωσης όλων των ειδικοτήτων που εργάζονται στα **Ειδικά Σχολεία** στις βασικές αρχές και πρακτικές της Εφαρμοσμένης Ανάλυσης Συμπεριφοράς (ABA), με στόχο την ενιαία και επιστημονικά τεκμηριωμένη υποστήριξη των μαθητών.

Βιβλιογραφία

1. **Baer, D. M., Wolf, M. M., & Risley, T. R.** (1968). Some current dimensions of applied behavior analysis. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 1(1), 91–97.
2. **Behavior Analyst Certification Board (BACB).** (2026). *BCBA Handbook*. Behavior Analyst Certification Board.

3. **Behavior Analyst Certification Board (BACB).** (2026). *Registered Behavior Technician (RBT) Handbook*. Behavior Analyst Certification Board.
4. **Behavior Analyst Certification Board (BACB).** (2026). *RBT Certification and Requirements*. Behavior Analyst Certification Board.
5. **Behavior Analyst Certification Board (BACB).** (2026). *Supervision and Training*. Behavior Analyst Certification Board.
6. **Eldevik, S., Strømngren, B., Eikeseth, S., Fields, A., Goetz, C. M., & Titlestad, K. B.** (2026). Clinically significant outcomes of early intensive behavioral intervention for children with autism spectrum disorders: An individual participant data meta-analysis. *Autism Research*, 19(1), e70169.
7. **International Behavior Analysis Organization (IBAO).** (2026). *International Behavior Analyst (IBA®) Handbook: Certification Requirements and Supervision Standards*. IBAO.
8. **International Behavior Analysis Organization (IBAO).** (2026). *International Behavior Therapist (IBT®)*. IBAO.
9. **International Behavior Analysis Organization (IBAO).** (2026). *Certifications and Professional Standards*. IBAO.
10. **Qualified Applied Behavior Analysis Credentialing Board (QABA).** (2026). *About QABA: Credentialing Programs and Standards*. QABA.
11. **Qualified Applied Behavior Analysis Credentialing Board (QABA).** (2026). *QBA® Certification: Requirements and Procedures*. QABA.
12. **Rodgers, M., Simmonds, M., Marshall, D., Hodgson, R., Stewart, L. A., Rai, D., Wright, K., Ben-Itzhak, E., Eikeseth, S., Eldevik, S., Kovshoff, H., Magiati, I., Osborne, L. A., Reed, P., Vivanti, G., Zachor, D., & Le Couteur, A.** (2021). Intensive behavioural interventions based on applied behaviour analysis for young children with autism: An international collaborative individual participant data meta-analysis. *Autism*, 25(4), 1137–1153.